

Roddelzieke koopman of museumpionier

déjà vu Paul van der Steen

Directeur Wim Pijbes vertrekt bij het Rijksmuseum. De basis voor dat instituut werd gelegd door zijn verre voorganger, Cornelis Roos.

Bij een bezoek van Napoleon aan Amsterdam in 1811 zou Cornelis Sebile Roos de Nachtwacht van Rembrandt onder zijn tapijt hebben verborgen. Hij vreesde dat het schilderij anders ten prooi viel aan de hebzucht van de Franse keizer.

Het is een verhaal uit de overlevering afkomstig van de dochter van de dienstmeid die Napoleon zou hebben rondgeleid in Roos’ woning annex museum. Zelf was hij zogenaamd niet thuis. Met zijn gezin verstopte hij zich in het tuinhuisje.

Het waarheidsgehalte van deze geschiedenis valt onmogelijk te achterhalen, maar het is een passende voetnoot in het met kunst gevulde leven van Roos, de directeur die mede aan de basis stond van het latere Rijksmuseum.

De plek waar Roos woonde, zegt iets over zijn rijkdom. Het pand aan de Kloveniersburgwal was midden zeventiende eeuw gebouwd door de in de handel in oorlogstuig groot geworden gebroeders Trip en gold toen als het grootste en hoogste particuliere gebouw van de stad.

Roos begon in de bonthandel, maar maakte spoedig naam als kunsthandelaar. Hij tekende en schilderde zelf, werd honorair lid van de Amsterdamse Stadstekenacademie en trad toe tot het St. Lucasgilde, het gilde van de kunstenaars. Roos toonde zich meer een amateur dan een uitzonderlijk talent. Hij was een verlicht burger die een voortrekkersrol speelde bij de bouw van Felix Meritis aan de Keizersgracht, een gebouw dat onderdak moest bieden aan een genootschap ter bevordering van kunst en wetenschap.

Ondertussen werd Roos actief als kunsthandelaar. In het door hem bewoonde deel van het Trippenhuis ruimde hij vanaf 1798 enkele zalen in voor werk dat de ‘zugt naar vaderlandsche kunst’ kon aanwakkeren. Voor zes gulden per jaar konden leden het hele jaar door komen kijken. Dames hadden gratis toegang. Wie weer vertrok diende ervan doordrongen te zijn “dat de Nederlandsche grond

nog zulke Meesters voortbrengt, welke tegen andere Natiën mogen vergeleken worden”.

Zoveel nationalisme, kennis van kunst en de kunstmarkt maakten dat Roos als vanzelf in beeld kwam toen Alexander Gogel, minister van financiën in de Bataafse Republiek, plannen begon te maken voor een ‘Nationale Konst-Gallerij’. Meer nog dan de artistieke prestaties moest zo’n plek de grote geschiedenis van Nederland vieren, uitgroeien tot een pantheon van vaderlandse helden.

Het museum kreeg onderdak in Huis ten Bosch en later aan het Buitenhof in hartje Den Haag. In 1801 verdwenen Gogel en Roos van het nationale toneel. Vijf jaar later maakten ze hun comeback. Koning Lodewijk Napoleon ruimde mooie zalen in het door hem bewoonde Paleis op de Dam in voor honderden tentoonstellingsstukken. Later verhuisde de collectie naar het Trippenhuis.

Als museumdirecteur van het eerste uur deed Roos aankopen en ging hij over de inrichting, de catalogus en de publiciteit. Soms was onduidelijk waar Roos’ privé-bezit ophield en dat van Amsterdam en Nederland begon.

Roos overleed in 1820. Hij woonde aan de Keizersgracht en was al ruim een decennium geen directeur meer. Het museum bleef gevestigd in het Trippenhuis tot de opening van de huidige behuizing in 1885. Daarna was het pand aan de Kloveniersburgwal geheel en al voor de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

De meeste kunsthistorici waarden terugblikkend Roos’ inspanningen en pioniersrol. Tijdgenoten noemden hem soms, wellicht uit jaloezie, een omhooggevalen, roddelzieke koopman en ‘stinkroos’. Op Roos’ oordeelsvermogen valt achteraf een beetje af te dingen. Hij mag dan wellicht Rembrandts Nachtwacht onder het tapijt hebben verstopt, voor ‘De staalmeesters’ van dezelfde schilder kon hij niet veel waardering opbrengen. Toen de stad Amsterdam het doek aanbod aan de nationale kunstgalerie beoordeelde Roos het werk als te groot en te saai. Wat stelde het meer voor dan “vyf Heeren alle in ’t zwart, die niets uitvoeren als zitten om gepourtraiteerd te worden”.

Cornelis Sebile Roos

Museumbaas
Cornelis Roos
bedankte voor
‘De staalmeesters’:
te groot, te saai

Flitsende leuzen voor oude ideeën

China’s economie moet worden hervormd.
Maar kan dat, als de overheid tegelijk haar
alomvattende controle wil behouden?

TEKST **Tabitha Speelman**

“Hey, hebben jullie gehoord wat er aan de hand is in China?”, vraagt een vrouwelijke stem in het Engels, terwijl in beeld een band in hippie-outfit op een dak van een rood Volkswagenbusje staat te dansen. President Xi Jinping lacht breed op de achtergrond, terwijl de band losbarst in een lied met een aanstekelijk refrein. Wat er aan de hand is, is de *shisanwu*, Chinees voor China’s dertiende Vijfjarenplan, waarin de prioriteiten van de tweede economie wereldwijd voor de periode 2016-2020 worden uiteengezet. De details van het plan worden morgen bekendgemaakt tijdens de jaarlijkse zitting van het Chinese Volkscongres.

In de video, die online werd verspreid door Chinese staatsmedia, worden buitenlanders opgeroepen aandacht te besteden aan China’s plannen voor de toekomst. “*If you wanna know what China’s gonna do, best pay attention to the shisanwu*”, rijmt het nummer.

Propaganda voor buitenlanders dus. Kijkers reageerden vooral lacherig, maar toch was het initiatief succesvol, denkt Kit Mention, een 28-jarige Amerikaanse expat in Shanghai die werkt als communicatiespecialist. “Op kantoor ging het er dagenlang over en op al mijn sociale media kwam het langs.” Wel liet de inhoud van de grappige propagandavideo te wensen over: “Hij ging eigenlijk niet echt in op de plannen. Waarschijnlijk mocht dat niet, er was vast een strakke controle op de inhoud.”

Strakke controle. Met die woorden kan vrijwel alles waar de Chinese Communistische Partij de laatste jaren onder leiding van Xi Jinping mee bezig is geweest samengevat worden. Ook de grote omwenteling van de Chinese economie, die nu na een enorme groeispurt van tientallen jaren in langzamer vaarwater belandt, heeft meer controle als doel: alleen als de economische groei (president Xi beoogt voor de komende vijf jaar nog altijd 6,5 procent groei per jaar) gewaarborgd blijft, zal de maatschappij stabiel blijven en blijft het gezag

van de machtshebbers intact, zo wordt geloofd. En dus werken Partij en regering al jaren aan een nieuw groeimodel. China moet een innovatieve consumptiemaatschappij worden die minder afhankelijk is van goedkope kredieten en export.

Nieuwe slogans

Hoe gaat het nu met die enorme ommezwaai? Het laatste jaar werd de wereld vooral opgeschrikt door dingen die er misgingen in de Chinese economie. Geen controle dus. Het beeld van de capabele technocraten die de touwtjes in handen hebben, dat China’s leiders zo graag verspreiden, werd ruw verstoord door de crash van de beurs in Shanghai, afgelopen zomer. Nog altijd zijn zowel de markten als het monetaire beleid instabiel. Geruchten over hoe China’s rijken massaal hun geld het land uit proberen te krijgen zijn wijdverbreid. En de economische hervormingen die in 2013 al werden beloofd, zoals het aanpakken van inefficiënte staatsbedrijven, werden nooit uitgevoerd.

Volgens Charles Horne, economisch onderzoeksmanager bij China Policy, een denktank in Peking, zijn deze veranderingen te wijten aan meningsverschillen over de richting van het beleid binnen het leiderschap. “De berichten van boven zijn vaak diffuus, er is geen verenigd front.” Zo is er een groep die vindt dat China moet doorpakken met de hervormingen, ook als dat een periode van economische soberheid

‘De elite houdt met haar belangen deze maatschappij in een houdgreep. Ze houdt veranderingen tegen.’